

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ QUỐC DÂN
— ❖ —

HUY ĐỘNG NGUỒN LỰC TÀI CHÍNH
TỪ KINH TẾ TƯ NHÂN NHẪM PHÁT TRIỂN
KINH TẾ - XÃ HỘI Ở VIỆT NAM

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

HÀ NỘI, NĂM 2013

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ QUỐC DÂN
— ❖ —

HUY ĐỘNG NGUỒN LỰC TÀI CHÍNH
TỪ KINH TẾ TƯ NHÂN NHẪM PHÁT TRIỂN
KINH TẾ - XÃ HỘI Ở VIỆT NAM

CHUYÊN NGÀNH: KINH TẾ CHÍNH TRỊ
MÃ SỐ: 62.31.01.01

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

Người hướng dẫn khoa học: 1.PGS.TS ĐÀO PHƯƠNG LIÊN
2.PGS.TS TRẦN BÌNH TRỌNG

HÀ NỘI, NĂM 2013

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu và trích dẫn nêu trong luận án là hoàn toàn trung thực. Kết quả nghiên cứu của luận án chưa từng được người khác công bố trong bất kì công trình nào .

Hà Nội, ngày 25 tháng 6 năm 2013

Tác giả luận án

DANH MỤC TỪ VIẾT TẮT

AFTA	ASEAN Free Trade Area
APEC	Asia and Pacific Economic Cooperation
ASEAN	Association of South East Asia Nation
ADB	Asian Development Bank
CNH - HĐH	Công nghiệp hóa - Hiện đại hóa
BOT	Building, operation and transfer
DN	Doanh nghiệp
DNNN	Doanh nghiệp Nhà nước
FDI	Foreign Direct Investment
GDP	Gross Domestic Product
ICOR	Incremental Capital - Output Rate
IPO	Initial Public Offering
IMF	International Monetary Fund
NSNN	Ngân sách Nhà nước
ODA	Official Development Assistance
OECD	Organisation for Economic, Cooperation and Development
PCI	Provincial Comperitiveness Index
VDF	Vietnam Development Forum
WB	World Bank
WTO	World Trade Organization

MỤC LỤC

DANH MỤC VIẾT TẮT	ii
DANH MỤC BẢNG BIỂU	vii
DANH MỤC HÌNH VẼ	ix
PHẦN MỞ ĐẦU	1
Chương 1: TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU	10
1.1 Các nghiên cứu tập trung vào một hoặc một vài kênh huy động nguồn lực tài chính	11
1.2 Các nghiên cứu đề cập đến huy động nguồn lực tài chính nói chung	15
1.3 Các nghiên cứu đề cập đến huy động nguồn lực tài chính từ kinh tế tư nhân	22
Chương 2: CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ KINH NGHIỆM THỰC TIỄN VỀ HUY ĐỘNG NGUỒN LỰC TÀI CHÍNH TỪ KINH TẾ TƯ NHÂN CHO PHÁT TRIỂN KINH TẾ XÃ HỘI Ở VIỆT NAM	29
2.1 Nguồn lực tài chính và nguồn lực tài chính từ kinh tế tư nhân	29
2.1.1. Nguồn lực tài chính cho phát triển kinh tế - xã hội	30
2.1.1.1. Nguồn lực phát triển kinh tế - xã hội	30
2.1.1.2. Nguồn lực tài chính và huy động nguồn lực tài chính cho phát triển kinh tế xã hội	31
2.1.2. Vai trò của nguồn lực tài chính đối với sự phát triển kinh tế - xã hội:	36
2.1.3. Kinh tế tư nhân và nguồn lực tài chính từ kinh tế tư nhân.....	42
2.1.3.1 Kinh tế tư nhân.....	42
2.1.3.2 Nguồn lực tài chính từ kinh tế tư nhân.	44
2.1.3.3 Các đặc điểm của nguồn lực tài chính từ kinh tế tư nhân.....	46
2.2. Huy động nguồn lực tài chính từ kinh tế tư nhân nhằm phát triển kinh tế xã hội và các nhân tố ảnh hưởng	49
2.2.1. Nội dung huy động nguồn lực tài chính từ kinh tế tư nhân nhằm phát triển kinh tế - xã hội.	49
2.2.1.1. Huy động thông qua đầu tư sản xuất kinh doanh của các doanh nghiệp tư nhân và hộ kinh doanh cá thể.....	50
2.2.1.2. Huy động nguồn lực tài chính từ kinh tế tư nhân thông qua hệ thống ngân sách Nhà nước.....	51

2.2.1.3. Huy động nguồn lực tài chính từ kinh tế tư nhân thông qua hệ thống tài chính ngân hàng	53
2.2.1.4 Huy động nguồn lực tài chính tư nhân qua thị trường chứng khoán	55
2.2.1.5. Huy động nguồn lực tài chính từ kinh tế tư nhân thông qua xã hội hóa các dịch vụ công và xã hội hóa các chương trình từ thiện, nhân đạo, an sinh xã hội	57
2.2.2. Sự cần thiết phải huy động nguồn lực tài chính từ kinh tế tư nhân nhằm phát triển kinh tế - xã hội Việt Nam	58
2.2.3. Những nhân tố ảnh hưởng đến huy động nguồn lực tài chính từ kinh tế tư nhân	62
2.2.3.1 Tăng trưởng kinh tế.....	63
2.2.3.2 Hệ thống pháp luật.....	63
2.2.3.3 Môi trường kinh doanh.....	63
2.2.3.4 Môi trường kinh tế vĩ mô.....	64
2.2.3.5 Xu hướng, tập quán tiêu dùng - tiết kiệm - đầu tư.....	65
2.2.3.6 Hệ thống tài chính, các thị trường tài chính, chứng khoán.....	65
2.2.3.7 Nhận thức của hệ thống chính trị, của doanh nghiệp và người dân.....	66
2.2.4 Vai trò của nhà nước trong huy động nguồn lực tài chính từ kinh tế tư nhân.....	66
2.2.5 Tiêu chí đánh giá hiệu quả huy động nguồn lực tài chính từ khu vực tư nhân.....	68
2.3. Kinh nghiệm huy động nguồn lực tài chính từ khu vực kinh tế tư nhân ở một số nước trên thế giới.....	69
2.3.1. Kinh nghiệm của Malaysia: huy động nguồn lực tài chính tư nhân qua kênh tiết kiệm ngân hàng	69
2.3.2 Kinh nghiệm của Hàn Quốc: phát triển thị trường trái phiếu	71
2.3.3 Kinh nghiệm của Trung Quốc: phát triển thị trường chứng khoán.....	72
2.3.4 Kinh nghiệm của một số nước Á, Phi, Mỹ La tinh: thu hút nguồn lực tài chính tư nhân, hợp tác công tư vào cơ sở hạ tầng.....	74
2.3.5. Bài học đối với Việt Nam	77
Chương 3: THỰC TRẠNG HUY ĐỘNG NGUỒN LỰC TÀI CHÍNH TỪ KINH TẾ TƯ NHÂN CHO PHÁT TRIỂN KINH TẾ XÃ HỘI Ở VIỆT NAM.....	80
3.1. Bối cảnh kinh tế 2001-2010 và sự phát triển của kinh tế tư nhân ở nước ta	80
3.1.1 Khái quát bối cảnh kinh tế thế giới và nước ta giai đoạn 2001-2010	80

3.1.1.1. Bối cảnh kinh tế thế giới.....	80
3.1.1.2. Bối cảnh kinh tế trong nước.....	82
3.1.2. Sự phát triển của khu vực kinh tế tư nhân ở Việt Nam.....	87
3.2. Huy động nguồn lực tài chính tư nhân cho phát triển kinh tế xã hội giai đoạn 2001-2011	94
3.2.1. Thực trạng huy động nguồn lực tài chính từ kinh tế tư nhân xét theo xuất xứ...94	
3.2.1.1 Huy động nguồn lực tài chính của các doanh nghiệp sở hữu tư nhân	97
3.2.1.2 Huy động nguồn lực tài chính của các hộ gia đình	98
3.2.2. Thực trạng huy động nguồn lực tài chính từ kinh tế tư nhân qua các kênh gắn với hình thức huy động	109
3.2.2.1 Huy động nguồn lực tài chính tư nhân qua đầu tư trực tiếp của các doanh nghiệp tư nhân và hộ cá thể.....	115
3.2.2.2 Huy động nguồn lực tài chính tư nhân qua hệ thống ngân hàng.....	121
3.2.2.3 Huy động trên thị trường chứng khoán và thông qua cổ phần hóa DNNN.....	126
3.2.2.4 Huy động nguồn lực tài chính tư nhân thông qua xã hội hóa đầu tư công và dịch vụ công phục vụ các mục tiêu kinh tế - xã hội.....	130
3.3 Đánh giá chung về thành tựu và tồn tại trong huy động nguồn lực tài chính của kinh tế tư nhân nhằm phát triển kinh tế - xã hội ở Việt Nam	136
3.3.1. Những kết quả đạt được.....	139
3.3.2. Một số mặt hạn chế	142
3.3.3. Nguyên nhân của những hạn chế trong huy động nguồn lực tài chính từ kinh tế tư nhân	150
Chương 4: QUAN ĐIỂM, PHƯƠNG HƯỚNG VÀ GIẢI PHÁP TĂNG CƯỜNG HUY ĐỘNG NGUỒN LỰC TÀI CHÍNH TỪ KINH TẾ TƯ NHÂN NHẪM PHÁT TRIỂN KINH TẾ XÃ HỘI Ở VIỆT NAM	154
4.1. Những căn cứ cho việc đề xuất quan điểm, phương hướng và giải pháp tăng cường huy động nguồn lực tài chính từ kinh tế tư nhân nhằm phát triển kinh tế - xã hội Việt Nam	154
4.1.1 Dự báo bối cảnh kinh tế thế giới và trong nước giai đoạn 2012 - 2015.	154
4.1.1.1. Dự báo tình hình kinh tế thế giới giai đoạn 2012 - 2015	154
4.1.1.2. Dự báo tăng trưởng kinh tế nước ta và các kịch bản tăng trưởng.....	160
4.1.2 Dự báo về triển vọng và thách thức trong huy động nguồn lực tài chính từ kinh tế tư nhân.....	165

4.1.3. Quan điểm của Đại hội XI Đảng cộng sản Việt Nam về phát triển kinh tế tư nhân.....	168
4.2 Quan điểm và phương hướng huy động nguồn lực tài chính từ kinh tế tư nhân nhằm phát triển kinh tế - xã hội Việt Nam.....	170
4.2.1. Quan điểm huy động nguồn lực tài chính từ kinh tế tư nhân nhằm phát triển kinh tế - xã hội Việt Nam.....	170
4.2.2. Phương hướng huy động nguồn lực tài chính từ kinh tế tư nhân nhằm phát triển kinh tế - xã hội Việt Nam.....	172
4.3. Một số giải pháp huy động nguồn lực tài chính từ kinh tế tư nhân nhằm phát triển kinh tế - xã hội Việt Nam.....	174
4.3.1. Ổn định kinh tế vĩ mô, cải thiện môi trường đầu tư, tạo niềm tin, tâm lý an toàn cho các nhà đầu tư, đặc biệt là các nhà đầu tư tư nhân.....	175
4.3.1.1. Ổn định kinh tế vĩ mô.....	175
4.3.1.2 Cải thiện môi trường đầu tư và môi trường kinh doanh.....	181
4.3.2 Nhất quán với chủ trương khuyến khích phát triển kinh tế tư nhân, tăng phần đóng góp của kinh tế tư nhân trong GDP và trong thu ngân sách Nhà nước.....	184
4.3.3. Tái cơ cấu, đổi mới phương thức kinh doanh của các ngân hàng thương mại nhằm thu hút nguồn lực tài chính từ kinh tế tư nhân.....	186
4.3.4. Đột phá cổ phần hóa doanh nghiệp nhà nước	189
4.3.5. Phát triển thị trường chứng khoán.....	191
4.3.5.1. Phát triển thị trường cổ phiếu nhằm thu hút đầu tư của tư nhân thông qua đấu giá cổ phần và mua cổ phiếu trên thị trường chứng khoán.....	191
4.3.5.2. Mở rộng hoạt động của thị trường trái phiếu, đặc biệt là trái phiếu địa phương, trái phiếu công trình và trái phiếu doanh nghiệp.....	194
4.3.6. Khuyến khích và tạo điều kiện thu hút kiều hối từ nước ngoài.....	196
4.3.7. Thúc đẩy hợp tác công tư, xã hội hóa đầu tư cơ sở hạ tầng, y tế, giáo dục.....	197
KẾT LUẬN.....	202

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

Phụ lục 1

Phụ lục 2

DANH MỤC BẢNG BIỂU

Bảng 2.1: Số nhân chi tiêu, đầu tư với từng bộ phận của tổng cầu trong kinh tế Việt Nam.....	39
Bảng 2.2: Tiết kiệm hộ gia đình tại một số nước 1998 - 2009	54
Bảng 2.3: Tỷ lệ hộ gia đình tham gia các kênh đầu tư gián tiếp tại Mỹ.....	56
Bảng 2.4: Việc làm tạo bởi các doanh nghiệp tư nhân một số nước 1987-1998 (ngàn người).....	60
Bảng 2.5: Nhu cầu đầu tư cơ sở hạ tầng để duy trì tốc độ tăng trưởng 7% tại Nam Á trong giai đoạn 2006 - 2010 (tính theo % GDP).....	61
Bảng 2.6: Đầu tư vào các dự án cơ sở hạ tầng có sự tham gia của khu vực tư nhân ở các nước đang phát triển 1995 - 2004 (tỷ đô la).....	76
Bảng 3.1: Tăng trưởng kinh tế thế giới trong một thập kỷ qua	81
(2001 - 2010).....	
Bảng 3.2: Tăng trưởng vốn đầu tư trực tiếp nước ngoài FDI toàn cầu qua các giai đoạn (%).....	82
Bảng 3.3 : Tăng trưởng kinh tế và lạm phát nước ta 1999 - 2010.....	83
Bảng 3.4: Thu nhập bình quân đầu người của Việt Nam qua các năm (theo giá hiện tại)	84
Bảng 3.5 : Tốc độ tăng trưởng kim ngạch xuất nhập khẩu 1999 – 2011 (%)	86
Bảng 3.6: Số doanh nghiệp thực tế hoạt động phân theo thành phần kinh tế	90
Bảng 3.7: Tỷ lệ lao động nông nghiệp và phi nông nghiệp (%).....	92
Bảng 3.8: Qui mô doanh nghiệp tư nhân phân theo qui mô lao động.....	94
Bảng 3.9: Qui mô doanh nghiệp tư nhân phân theo qui mô vốn.....	94
Bảng 3.10: Tiết kiệm của Việt Nam qua từng năm theo giá hiện hành	95
Bảng 3.11: Tỷ lệ tiết kiệm của Việt Nam và một số nước 2001-2010.....	96
Bảng 3.12: Tỷ lệ doanh nghiệp kinh doanh có lãi và mức lợi nhuận.....	97
Bảng 3.13: Lợi nhuận của doanh nghiệp có thể huy động tái đầu tư	99
Bảng 3.14: Thu nhập bình quân một nhân khẩu/ tháng theo giá hiện hành (ngàn đồng).....	100
Bảng 3.15: Tiết kiệm bình quân tháng trên mỗi nhân khẩu của hộ gia đình	101

Bảng 3.16: Ước tính kiều hối về Việt Nam qua các năm	102
Bảng 3.17: Tỷ lệ vốn đầu tư trên GDP và hệ số ICOR của Việt Nam	110
Bảng 3.18: Hệ số ICOR của một số quốc gia	111
Bảng 3.19: Vốn đầu tư phát triển toàn xã hội phân theo thành phần kinh tế	111
Bảng 3.20: Tăng trưởng vốn đầu tư phát triển theo thành phần kinh tế (%)	112
Bảng 3.21: Cơ cấu vốn đầu tư phát triển toàn xã hội theo thành phần kinh tế.	113
Bảng 3.22: Thu chi và thâm hụt ngân sách 2002 - 2010	113
Bảng 3.23: Số doanh nghiệp tư nhân thực tế hoạt động theo loại hình.....	118
Bảng 3.24: Tổng quy mô vốn và bình quân qui mô vốn của các doanh nghiệp phân theo thành phần kinh tế	118
Bảng 3.25: Quy mô vốn của số doanh nghiệp tư nhân thực tế hoạt động....	120
Bảng 3.26 : Số lượng hộ kinh doanh cá thể qua các năm.....	120
Bảng 3.27: Huy động vốn của một số ngân hàng qua các năm.....	123
Bảng 3.28: Huy động vốn của một số ngân hàng 6 tháng đầu năm 2011	124
Bảng 3.29: Khối lượng trái phiếu chính phủ chưa đáo hạn.....	127
tính đến tháng 3/2010	127
Bảng 3.30 : Qui mô thị trường trái phiếu so với GDP của một số nước	128
Bảng 3.31: Đóng góp của các thành phần kinh tế vào tăng trưởng GDP cả nước giai đoạn 2001 -2010	137
Bảng 3.32: Cơ cấu lao động chia theo thành phần kinh tế	138
Bảng 4.1: Mức giảm thu nhập ứng với các kịch bản tăng trưởng	166